

Izhaja

vsak petek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu lista »Mir« v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osební pogovor od 10. do 11. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rekopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rekopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

MIR

Glasiló koroških Slovencev

Velja

za celo leto 4 krome.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvu lista »Mir« v Celovec,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Za inserate se plačuje po 20 vln. od garmond-vrste vsakekrat.

Leto XXXII.

Celovec, 30. velikega srpana 1913.

Št. 35.

To je katoliško!

Na hrvatsko-slovenski katoliški shod v Ljubljani je došel tudi iz Hamborna na Nemškem katoliški duhovnik Köster. Viharno pozdravljen je govoril gospod rektor v gladki in lepi slovenščini sledeč pozdrav:

Slavni zbor! Vaši živio-klici in Vaše ploskanje naj ne velja meni. Zakaj ko sem delal na Porenškem za slovenske delavce, sem šele storil, kar sem moral, ker mi katoliški duhovniki, četudi smo druge narodnosti (urnebesno ploskanje), smo vendar učenci in služabniki istega Kristusa. V skrivnem razodenju beremo: »Videla se bo v nebesih velika množica iz vseh narodov in jezikov«. (Ploskanje.) Naj sprejemem te živio-klice za vse tiste pristne Nemce, ki tam daleč prebivajo in so popolnoma drugačni kakor menda Vaši v bližini (gromovito odobravanje), kateri ne sovražijo sinov slovanskih rodov, ki si iščejo kruha na tujem (viharno odobravanje), ki živijo z njimi v ljubezni in se zavedajo nauka: Ljubite svojega bližnjega kakor sam sebe; nič nimajo proti temu, če si razobesijo 10 metrov dolgo trobojnico na prsih (živahno odobravanje), in niso užaljeni, če imajo tam Slovenci svoje veselice, predstave in za Nemci nosijo svojo društveno zastavo. (Gromovito odobravanje.) Naj sprejemem Vaše živio-klice za tiste Nemce, ki so bili od nekdanj v teh deželah, od nekdanj Nemci in niso renegati (živili katoliški Nemci!) in se čutijo enake s Slovenci ter nočejo biti pristaši tistih, ki pravijo, da je za Nemce posebna nemška vera. (Bučno odobravanje.) Potem naj sprejemem Vaše živio-klice za vse duhovnike, ki so prišli iz Nemčije na Kranjsko učiti se slovensko, da bi mogli delati za slovenske delavce. (Dolgotrajno odobravanje.) Naj sprejemem Vaše živio-klice za tiste župnike, ki

radi žrtvujejo iz cerkvene blagajne in iz svojega, da dobivajo iz Kranjske duhovnike za slovenske delavce, ki radi dovoljujejo, da imajo Slovenci v cerkvah slovensko božjo službo. (Ponovno odobravanje.) Naj sprejemem pozdrave za g. prelata dr. Lackmanna, kateri je imel, predno je prišel v Hamborn, 2500 odraslih Slovencev v dušni oskrbi in mi posebno naročil, izročiti pozdrave za Slovence v Ljubljani. (Živahni živio-klici.) Vaši živio-klici naj veljajo zlasti za münsterskega škofa dr. Feliksa pl. Hartmanna, ki se je vedno zanimal za delavce druge narodnosti, za češke, poljske, slovenske, hrvatske. (Živel!) Škofijski ordinariat mi je dal posebno nalogo, da moram iskati priliko, izreči posebno besedo knezu in škofu ljubljanskemu. A mislim, da ni treba iskati posebne prilike za to, ampak da je za to najboljša priložnost pri tem shodu. Zato v imenu münsterskega škofa in ordinariata izrekam presvetlemu knezu in škofu prisrčno zahvalo za vso ljubeznivost, s katero je naši škofiji pomagal, da so tisti naši bogoslovci in novomašniki dobili na Kranjskem vse ugodnosti, da so se lahko učili slovenščine.

Žalostna usoda izseljencev.

Kar sem prej slišal iz ust g. dr. Adlešiča, je prav resnično. Slovenski fantje prihajajo k nam zdrave barve in žal mi je, ko pomislim, da bodo kmalu postali v jami 500—700 m globoko pod zemljo bledi, da bodo zapustili čisti zrak in šli v prostore, polne dima in prahu. Doma imajo lepo stanovanje, tam pa stanujejo po delavskih karsarnah tesno kakor čebele v panju. Žal mi je, če pride za njim deklica, da bi se tam poročila; ker je pri nas civilni zakon, gre ženitev počasi. Listine se morajo poslati okrajnemu glavarstvu, kjer ležijo 12 dni, če pri glavarstvu niso posebno leni, potem šele pridejo na matrični urad (»Standesamt«), in to traja še kake tri tedne. In ko jih vpra-

šam, ali so doma mislili, da bodo tu tako živeli, reče vsaka: »Ne, nisem mislila, ker sem bila zvesta članica Marijine družbe.« Zato svarim, da naj ne prihajajo tja, ker izgubljajo svojo poštenost in pridejo tako ob božji blagoslov za pozneje sklenjeni zakon. Slavnemu zboru in hrvaško-slovenskemu shodu izrekam svoja voščila, da naj padejo posvetovanja na rodovitna tla in rodijo stoteri sad. (Dolgotrajno ploskanje in vzklikanje, ki traja več minut.)

Tako govori pravi katolik! In kako je pri nas? Na Nemškem iščejo slovenske delavce, da jih iztrgajo socialni demokraciji, pri nas pa nekateri nemški gospodje hujskajo na svobodomiselnih shodih zoper slovensko katoliško duhovščino. Kako dolgo še?

Katoliški shod v Ljubljani.

Vsa Ljubljana stoji pod vtisom katoliškega shoda. Do 30.000 gostov je prišlo na shod. Kdo bi bil to pričakoval? In ta edinstvo, ki je vladala na shodu, to navdušenje! Poleg tega stvarni referati v odsekih, resno delo! 13 škofov je bilo na shodu: Ljubljanski knez in škof dr. Jeglič, goriški nadškof dr. Sedej, lavantinski knez in škof dr. Napotnik, krški dr. Kaltner, tržaški dr. Karlin, zagrebški nadškof koadjutor dr. Bauer, dr. Mahnič iz Krka, škofje Marcelliz iz Dubrovnika, Gjivoje iz Sapljeta, Krapac iz Djakova, pomožni škof Šarić iz Sarajeva in škofa iz Mostarja in Zadra.

Večina škofov se je udeleževala slavnostnih zborovanj, kjer so jih zborovalci viharno pozdravljali.

Govorniki.

Slavnostni govorniki so bili na 1. in 2. slavnostnem zborovanju dr. Brejc, dr. Šimrak iz Zagreba, ki je govoril o vzajemnosti hrvatskih in slovenskih kato-

Podlistek.

Duhovni svetnik Andrej Einspieler.

(Nekrolog.)

(Konec.)

Podnevi je prebil ves prosti čas v cerkvi. Hotel pa je tudi svojim faranom napraviti cerkev privlačno, ki je imela izprva siromašno obliko. Že leta 1884. je začel nabirati milodare za prenovljenje cerkve. Prvi poizkus je bil uspešen. Podomače Hezlinja mu je izročila takorekoč za temeljni kamen 100 K. To mu je dalo pogum, da je odzdaj hodil vsako četrtletje od hiše do hiše v svoji župniji, iskajoč dobrotnike za popravo farne cerkve. Po dolgoletnem nabiranju se mu je omogočilo, da je leta 1908. dal cerkev prenoviti, deloma prezidati in postaviti nov stolp, nove oltarje in nove orgle. Isto leto sta se prelila dva stara zvana in se je naročil nov, velik zvon, tehtajoč 300 kg. Da bi se bilo slikanje posrečilo, bi bila cerkev naravnost krasna. Dasi je prenovljenje stalo ogromne vsote, ni nalagal faranom gmotnih bremen. Hvaležen jim je bil za vse, karkoli so mu prostovoljno dali. V vzvišen namen pa je daroval tudi sam toliko, kolikor je le mogel. Priskrbel je Plajberžanom lepo cerkev kot zbirališče za časa goreče

pobožnosti, sam pa je bival v skromnem pritličnem stanovanju, ki nikakor ni več času primerno, ki ob priložnosti župnikovega bolehanja nima prostora za duhovnika pomočnika. Gotovo so Plajberžani toliko razsodni, da pripoznajo veliko nedostatnost svojega župnišča in pomagajo postaviti novemu dušnemu pastirju potrebam primerno poslopje.

Veliko zaslug si je Einspieler stekel pri stavbi novega šolskega poslopja l. 1887. Bil je tedaj šolski načelnik in to ostal približno dvajset let. Pod njegovim vodstvom se je ustanovila posojilnica, kateri je on načeloval. Pregovoril je profesorja Andreja Einspielerja, da je vzel v novi posojilnici leta 1886. tudi on dva deleža.

Dolgoletno in naporno delo mu je prebrano pokvarilo zdravje. Že pred letom dni so mu jele pešati moči in začetkom novega leta ga je napadla huda pljučnica. Zdravnik je opozarjal na veliko nevarnost in po okrevanju svetoval večmesečni počitek. Knezoškofijstvo mu je poslalo v pomoč duhovnika. A bolnik je hotel premagati s svojo trdno voljo na mah vse nevarnosti in se upiral vsem v delu ga ovirajočim silam. En dan samo je ostal v postelji, drugi dan vstal in sestavljal sinodalno poročilo, tretji dan pa je že maševal. Po prestani bolezní niso več bile toliko žilave njegove moči, da bi bil mogel nadaljevati brez hudih posledic svoje prejšnje naporno delo. Zdravnik in knezoškofijstvo sta mu bila nasvetovala

trajni pokoj. Kdor je kdaj imel priložnost pastirovati v zagorskih krajih, ve, kakšno privlačno moč imajo planine. Da bi stopil v pokoj, bi bil moral vsled pomanjkanja stanovanja odhajati kam drugam. A živ ni mogel zapustiti Plajberga. Misel na ločitev mu je bila hujša od smrti. Tako je torej delal naprej s prejšnjim naporom, ki je zdaj prekosil njegove moči. Obiskal me je bil junija. Lice mu je bilo blede in močno upadlo. Otožne slutnje so ga navdajale in v pogovoru o zasebnih zadevah je večkrat dostavljajal: »To Vam povem, da ste obveščeni za slučaj, ako se z menoj nenadoma kaj zgodi.« Dne 23. julija se je bil navidezno zdrav udeležil pastoralne konference na Žihpoljah in opravil svojo tedensko spoved. V soboto, dne 26. julija, je imel svojo molitveno uro do 11. ure ponoči v cerkvi. V nedeljo zjutraj je šel ob 5. uri zopet v cerkev molit. Ob 6. uri pozneje pa se je vračal smrtno bolan. Hudo mu je razsajala bolezen po udih, tesno mu je postajalo pri srcu, ker ni mogel imeti božje službe. Bolestno je vzdihnil: »Čakal sem večkrat jaz in ovčice ni bilo, zdaj pa čakajo ovčice in ni pastirja.« Tako je minula nedelja in minula noč in ni mu odleglo. Počutil se je v ponedeljek ob desetih dopoldne nekoliko boljše in takoj zahteval svoj molitvenik, brevir. Molil je svoj brevir, a ni ga mogel skončati ter ga je molil do štirih popoldne. Ob 7. uri zvečer se je pričel smrtni boj in ob 8. uri nehal. Andrej se je položil k smrtnemu spanju.

likov, dr. Stjepan Markulin iz Zagreba, ki je govoril o preporodu katoliških organizacij in katoliškega življenja v Zagrebu; okrajni sodnik dr. Lavrenčič je govoril o katoliških načelih v javnem življenju. Obsojal je vsako ljubimkovanje s svobodomiselnostjo in zahteval katoliški radikalizem. G. dr. Hohnjec iz Maribora je sijajno govoril o katoliški izobrazbi. Na 3. slavnostnem zborovanju so govorili g. poslanec Grafenauer, v imenu zagrebških katoliško mislečih Hrvatov je pozdravil shod g. kanonik Baron; dr. Mantuani je poročal o krščanski umetnosti, dr. Adlešič je govoril tako lepo o ljubezni do domače grude, da so se mnogi zborovalci solzili. Učitelj Mahulja je govoril o skrbi za katoliško hrvatsko mladino; najprej je treba zbirati šolsko mladino za pogosto sv. obhajilo. To je najboljša šola za bodočnost. Shod je pozdravil tudi poljski kmet iz Rusije. Prekrasne so bile besede nemškega duhovnika Kösterja, ki jih objavljamo v uvodniku. Višek pa je dosegel sklepni govor prevzvišenega gospoda kneza in škofa lavantinskega dr. Mihaela Napotnika, ki je slavil sv. križ, znamenje, v katerem bomo tudi mi zmagali, če bomo krotili svoje strasti, živeli po božjih in cerkvenih zapovedih in bomo tesno združeni s sv. očetom v Rimu. Ob sklepu je dal blagoslov s svetim križem.

Pozdrav kitajskega Slovenca.

Shod je pozdravil tudi apostolski misionar o. Veselko Kováč. O. Veselko, oblečen po kitajsko, pozdravlja: »Ne ustrašite se! (Bučna veselost.) Častiti zborovalci! Pred seboj vidite Kitajca, a pod kitajsko obleko biva apostolsko slovensko srce. (Odobranje.) Veliko mi je na jeziku, še več na srcu. Pa čas mi je kratko odmerjen. Prepotoval sem železniško pot, ki je dolga nad 1600 km, da prinesem pozdrave hrvatsko-slovenskemu katoliškemu shodu prečastitega mojega nadpastirja škofa Giesena. (Živahno odobranje.) Prinašam pa tudi pozdrave kitajskih katoličanov. (Odobranje.) Povpraševali so me, ali je v moji domovini veliko katoličanov. Vesel sem jim pravil, da so sami katoličani in dobri, goreči. Prišel sem med Vas tudi, da se ogrejem pri Vaših manifestacijah za vero in narod. (Odobranje.) Že nad 23 let živim izven mej slovenskih. Redkokdaj sem imel priliko govoriti par slovenskih besed. V času sem večkrat želel priti med Vas, a božja roka me je postavila še dalje, na Kitajsko. Prišel sem z velikimi nadami med Vas; pa dobil sem več. Kar sem tukaj videl, mi ostane v srcnem spominu do konca življenja; to me bo grelo na apostolskem delovanju za vero, pa tudi za narod slovenski. (Živio-klici.) Samo prosim Vas, da ohranite svoje zanimanje

Dne 20. julija je obhajal 40letnico svojega mašništva. Deloval je 39 let dolgo najmarljivejše v vinogradu Gospodovem, in sicer 31 let v Slovenjem Plajbergu. Knezoškofijstvo je pripoznalo njegovo marljivo delo s tem, da ga je imenovalo duhovnim svetovalcem. Svetnik Andrej Einspieler je bil odkritosrčen in plemenit značaj, bil je »anima candida« — blaga duša v najlepšem pomenu besede. Kdor ga je spoznal, ga je tudi spoštoval. Bil je radodaren do skrajnosti, to spričuje tudi njegova znana in skromna zapuščina. Značilno za njegovo radodarnost je dejstvo, da nikdar ni odklonil tudi nobene pismene prošnje za milodar in podporo, kar izpričujejo izpolnjeni poštni čeki. Posebno se je odlikoval rajnik po svoji veliki pobožnosti. Zahajal je vsako leto k duhovnim vajam in kot znan ascet bil vajencem določen vsakokrat za spovednika. Letno romanje na Brezje mu je kot zvestemu častilcu Marijinemu postalo v prijetno navado. Njegova globoka pobožnost pa je imela svoj temelj v njegovi otroški ponižnosti, ki se je razodevala kot prava in resnična čednost v njegovih besedah, njegovem obnašanju in celo v njegovi obleki. Spomenik na njegovem grobu naj šele oznanjuje, kakšen mnogo zaslužen duhovnik je kdaj pastiroval v Plajbergu. Spomin na njega kot vzorduhovnika, segajoč v pozne rodove, naj mu je v plačilo za njegov trud in onkraj groba pa naj mu sveti večna luč!

tudi preko Tihega in Atlantskega morja, za kitajske misijone, kjer delujejo sedaj trije Slovenci, ker ta vsesvetska ideja je katoliška. (Živahno odobranje.)

Zaključek shoda.

Gosp. profesor, drž. in dež. poslanec Jarc, ki je predsednik zadnjemu slavnostnemu zborovanju, je izrekel zahvalo: V prvi vrsti prevz. g. škofu ljubljanskemu dr. Jegliču, ki se je za shod posebno zanimal in zasledoval vse delo pripravljalnega odbora in delo v odsekih. Zahvalil se je prevzvišenim škofom. Na I. katoliškem shodu sta bila dva škofa, blagopokojni dr. Missia in ekscelenca dr. Napotnik. Prvi počiva v grobu, a njegov spomin živi med nami, drugi, ekscelenca dr. Napotnik, se je udeležil vseh katoliških shodov, tudi tega. Cerkevni knezi naj zaupajo svojemu katoliškemu ljudstvu in naj je vodijo do nadaljnih zmag. Ljudstvo jim je vdano. Zahvaljuje se g. dr. Šusteršiču, deželnemu glavarju, ki je dal vsem dosedanjim katoliškim shodom svoj pečat. Slovanskim bratom se je zahvalil sledeče: Redki so bili dosedaj gostje na naših shodih. Na tem smo lahko pozdravili brate Poljake. (Dolgotrajno odobranje.) Na tem shodu smo obnovili staro zvezo z bratskim narodom češkim (odobranje). Na prejšnjih shodih so nam bili bratje Hrvatje gosti, na tem shodu ne več, ampak je bil shod »hrvatsko-slovenski«. Srčne radosti polni smo, ker so povzdignili slovesnost shoda Slovenci iz Amerike in Nemčije. Dokler bodo imeli Slovenci v Nemčiji in Ameriki take može, kakršni so prišli na katoliški shod, niso izgubljeni ne za vero ne za domovino.

Posebno zahvalo izreče predsednik vsem, ki so pripomogli h katoliškemu shodu, cerkvenim vladikam za krasne cerkvene govore, slavnostnim govornikom za navdušene govore in poročevalcem za temeljita poročila. Posebno zahvalo zasluži zlasti pripravljalni odbor. Tri osebe so imele največ dela, predsednik pripravljalnega odbora g. dr. Gruden (viharni živio-klici), blagajnik g. profesor Sušnik (odobranje in živio-klici) in čigar delo v prvi vrsti je bila velika, sijajna manifestacija na Kongresnem trgu, gosp. urednik Ivan Štefè (dolgotrajno odobranje in živio-klici). Govornik se je zahvalil vsem, ki so prišli v narodnih nošah, »Orlom«, gasilcem, ki so skrbeli za red, pevskemu zboru »Ljubljana«; zahvalil se je »največjim trpinom« za časa katoliškega shoda, gg. urednikom slovenskih listov in g. poročevalcu uradne »Laibacher Ztg.« (viharno odobranje), zlasti še končno ljubljanskemu prebivalstvu, ki nas ni preziralo, kakor se ga je pozivalo, ampak je gostoljubnost cenilo više kakor strankarstvo in strast. (Živahno odobranje.) Pri prvem katoliškem shodu se je od neke strani pisalo, da se gre za osebnosti, sedaj, da se gre za strankarstvo. Tedaj je izrekel dr. Missia: »Slišala se je že večkrat izražena želja, da naj se ustavi strankarski boj innaredi mir. Kdo si ga bolj želi nego jaz. Boja nisem kriv, ne moji duhovniki, kriva ga je reč, ki jo imamo zastopati, to je Jezus Kristus.« (Živahno odobranje.)

Na poziv prevz. gospoda kneza in škofa ljubljanskega zborovalci zapojejo zahvalno pesem, ki se iz tisoč in tisoč grl svečano razlega po veliki dvorani. Nato zaori mogočna »Liepa naša domovina« in slovanska himna »Hej Slovani«.

Posl. Grafenauer na III. slavnostnem zborovanju katol. shoda.

Slavni zbor! Bodi luč! Luč je torej podlaga ustvarjanju. Če je človek kralj stvarstva, je v popolni meri luč kraljica. Konec luči je konec življenja. Ta luč je Kristus, ki ga je poslal Bog v državo, ki ji pravimo svet; tej državi je dal Kristus postave, ki jih je podpisal s svojo krvjo. Najvišja teh postav se pa glasi: »Ljubi Boga nad vse in bližnjega kakor samega sebe.« Vsakdanja izkušnja nas uči, da prava sreča, mir in blagostanje niso mogoči kakor na podlagi Kristusovih naukov. Kot učenik je Kristus dobro vedel, kaj ljudstvo najbolj potrebuje. Zato je dal svojim učencem naročilo: Pojdite po celem svetu in učite vse narode in jih krščujte v imenu Očeta in Sina in Sve-

tega Duha. To je besedilo listine, s katero je Kristus ustanovil krščansko - narodno šolo. Da stoji krščanstvo na narodnem stališču, potrjuje sveti apostol Pavel v II. pismu do Korinčanov, v katerem pravi: V čemer si kdo kaj upa, si upam tudi jaz. Hebrejci so, tudi jaz sem, Izraelci so, tudi jaz sem. Zarod Abrahamov so, tudi jaz sem. Služabniki Kristusovi so, jaz še več. S temi besedami je jasno povedal, da stoji krščanstvo na narodnem stališču, da pa Kristus ni nikjer zapovedal učiti narode v na Koroškem edino zveličavni nemščini. (Veselost.)

Po sedanji šolski postavi, katero Vam hočem predočiti in ki je pristna liberalna kovina, se pa meče vrv okoli vratu. (Klici: Res je!) Vse javne šole so postale, namesto da bi bile steber države, škorpioni, s katerimi se tepe država, postale so bič, ki ga plete država sama sebi, in lopata, s katero si država sama koplje svoj grob. (Burno pritrjevanje.) V kratkih besedah sem Vam povedal besedilo listine, s katero je Kristus ustanovil krščansko-narodno šolo. Dovolite, da označim tudi besedilo listine, ki so jo nasprotniki vere napravili.

Od Kristusove listine niso pustili družega kakor staro besedo »učitelj«. Še to besedo so preustrojili v brezverskem, svobodomiselnem, prostozidarskem smislu in kovu in jo tolmačijo čisto drugače, dasiravno se hlinijo, da je naša šolska postava sklenjena in dana na podlagi krščanske vere. Vsi paragrafi te postave se dajo označiti z besedami: Idite po celi Avstriji in učite vse narode zatajiti vse, kar je Kristus zapovedal (veselost) in krščujte jih v imenu Mažarov in Nemcev. (Bučna veselost in pritrjevanje.) Kdor bo krščen, temu bomo pripomogli do mastne službe (pritrjevanje), kdor se pa ne pusti krstiti, temu bo izdrt jezik iz ust. (Veselost.) To je besedilo, s katerim so ustanovili naši verski in narodni nasprotniki sedanjo šolsko postavo. S tako postavo smo prišli tako daleč, da je po njej naša koroška dežela po pravici zaslužila ime »koroški vilajet«. Rad bi Vam popisal razmere v tem vilajetu, pa čas mi je prekratko odmerjen; zato Vam pa priporočam knjigo, ki je izšla te dni v nemškem jeziku in nosi naslov »Aus dem Wilajet Kärnten«. Do zadnjega časa smo bili koroški Slovenci zapostavljeni žal tudi od slovenske javnosti, a razmere so se obrnile, odkar smo stopili v vrste bojevnikov, ki so močnejši od nas. Zamujeno tudi ni še vse, in vsi skupaj moremo vse rešiti.

Slavni zbor! Te dni smo dali izraza svojemu prepričanju in smo se klanjali mojstrskemu delu najvišje kulture. Molili smo veličastni katoliški credo, credo v luč Kristusa. Ta luč naj nam sveti tudi v boju za katoliško narodno šolo in zmagali bomo, kakor je zmagal rimski kolisej.

Credo in unum Deum! (Burno odobranje.)

Pozor!

30 — 50 kron ceneje kakor v vsaki tovarni ali zalogi kupite pri meni izvrstno kolo ali šivalni stroj. Popravila in pnevmatike po nizki ceni.
Matija Planko, Celovec, Šolska ulica št. 5-6-7.

V katerem jeziku naj se spisujejo farne matrike?

(S posebnim ozirom na slovensko Koroško.)¹

Farne matrike so službene javne knjige za cerkveno in državno področje; zato sta obe oblasti izdale več potrebnih predpisov in navodil za uredbo teh matic.

Ti predpisi se ozirajo na vsebinsko in na obliko teh knjig. Vse te predpise je treba vestno izvrševati. Te predpise ima vsaka večja pastoralka ali znana »instructio pastor. Eichstädt« ali II. ljubljanska škof. sinoda.

V oziru jezika, ki naj se rabi pri spisovanju teh matrik, ni sploh nobenih predpisov. Vendar je toliko gotovo, da latinski jezik povsod zadostuje.

Kaj pravijo škofje v tem vprašanju?

¹ Sledeči članek je objavila »Vzajemnost«, glasilo slovenske duhovščine. Ker se nam zdi prav, da se seznanijo z njim širši koroški krogi, smo ga ponatisnili. Op. ur.

Zgoraj imenovana ljubljanska sinoda in »instructio pastor. Eichstädt.« nič ne določujeta, le vsebino in obliko predpisujeta.

Gotovo je pravica in dolžnost škofova na to paziti, da se ti predpisi tudi izvršujejo ter se vse napake odpravijo. Vsak tak škofov dekret, naj bo splošen ali partikularen, ima obvezno moč za prizadete matičarje.

Tudi v jezikovnem oziru imajo škofje pravico odloke izdajati; vendar ta pravica ni neomejena. Taki škofovski dekreti se morajo držati v mejah splošnega cerkvenega prava. Zato ne more škof zaukazati rabe katerikoli jezika za matrike, ampak le jezik, ki je postavno dopuščen. Torej more tak dekret uveljaviti sploh le rabo latinskega jezika ali pa domačega jezika ljudstva tiste fare.

Latinski jezik je za vso latinsko Cerkev uradni jezik, zato se tudi razne uradne listine in knjige pravilno v tem jeziku spisujejo. Stare matrike so skoro vse v tem jeziku spisane. Stylus curiae tudi zahteva, latinske listine ali vsaj potrjene prestave.

Postavno upravičena je v matrikah tudi raba domačega jezika. Saj so matrike v prvi vrsti za farane in njih potrebe namenjene, zato je pametno in pravično, da so v takem jeziku spisane, ki ga ljudstvo lahko razumeva. To potrjuje tudi usus in consuetudo generalis. Taljani pišejo taljansko, vsaj pri nas v Avstriji, Nemci nemško, Madžari madjarsko itd. Kar povsod velja za ljudstvo, naj velja tudi pri nas za Slovence! V mešanih škofijah so torej matice v raznih jezikih pisane. Tako pišejo v ljubljanski škofiji Kočvarji nemške, Slovenci pa slovenske matrike. Tako je prav, zato naj velja to tudi drugod.

Pravilo naj bo tu: **V tistem jeziku, v katerem se oznanjuje beseda božja, naj se pišejo tudi matice.**

Državne postave v Avstriji, ki bi določevala jezik za matice, nimamo. Razne naredbe, zlasti partikularne, utegnejo kje stati; vendar je gotovo, da nimajo kake splošne veljave in obveznosti. Taljani pišejo taljanske, Poljaki poljske, Čehi češke in Hrvati hrvaške matice, torej bi bila izjema le za Slovence, ako bi se jim kje na podlagi take naredbe branilo matice slovensko spisovati (!). To bi bilo zoper jezikovno enakopravnost.

Cerkev varuje pravice vseh, zlasti še šibkejših in zatiranih oseb in narodov, zato se ne more noben ordinariat v to spustiti, da bi na voljo kogarkoli vsiljeval v slovenske fare tujejezične matrike.

Zato naj vsi slovenski zavedni možje branijo to svoje pravo, ki je v naravni in državni temeljni postavi zajamčeno!

Župniki po slovenskih krajih naj take zoperpravne ukaze sprejmo, pa zoper te mirno ter s postavnimi sredstvi rekurirajo.

Ako pride dekret od ordinariata, gre pritožba na metropolita, od tod pa, če je treba, v Rim. Ako pride od deželne vlade, gre rekurz na ministrstvo, kjer bodo državni poslanci prišli na pomoč.

Res, da so župniki dolžni svojega škofa poslušati, vendar kanonično pravo dopušča pritožbo zoper nova bremena.

Ako se postavimo na stališče naravne prava, pridemo po znanem aksiomu: Kar ne maraš, da bi drugi tebi storil, tega tudi ti drugim ne stori, do istega rezultata. Vzemimo n. pr., da bi krški ordinariat ukazal vsem župnikom, da morajo posihmal matrike v slovenskem jeziku spisovati; ali se ne bi vsi nemški matičarji uprli temu dekretu kot en mož? ali ne bi vsi Nemci protestirali na ves glas? Ergo mora isto veljati tudi v nasprotnem slučaju.

Dr. Janežič.

Slepi in gluhi.

Slepi in gluhi so nemškutarški učitelji na Koroškem. Trudijo se za nemške nacionalce, agitirajo zanje pri volitvah, širijo njihove lutrovske liste, in konečno, če niso imeli dovolj talenta, slovenskega ljudstva dovolj shujskati in med njim napraviti dovolj zdražbe, se jih zapostavljajo. In to v slovenskih krajih, kjer se izpreminjajo utrakvistične šole v nemške.

Na grabštanjski šoli n. pr. je bil imenovan za nadučitelja trd Nemeč Kanzian, kljub temu, da se je branil in je izprva prošnjo umaknil; in to kljub temu, da je baje sicer pri deželnem šolskem svetu slabo zapisan, ker je na ljudski šoli v Celovcu vabil tovariše na neki vsenemški shod na uradni deski v šoli in je dobil zato nos. Kljub temu ga je deželni šolski svet imenoval, čeravno je vrhtega na grabštanjski šoli izmed 230 šolarjev le 10 nemških otrok. Nadučiteljsko mesto na grabštanjski šoli ni izgubljeno samo za značajne slovenske učitelje, ampak tudi za nemškutarje. Tako je šlo z Vrbo, Porečami, Pliberkom, Velikovcem itd. Tako bo šlo tudi z Borovljami, z Rožekom, Bistrico v R., Grebinjem, Prevaljami, Guštanjem itd. Vrhtega nemškutarški učitelji nimajo prav nobenega ugleda pri Slovencih in pravih Nemcih, ki jih kot renegate le zaničujejo. To je usoda renegatstva. Kako dolgo bodo še gluhi in slepi, kako dolgo bodo še izdajali svoj rod? Naj se ne zanašajo na odlok, ki ga je pred kratkim izdal na učiteljsko deželni šolski svet koroški, ki se tiče predstavljanja pri kompetencah. Odlok poudarja, da tako predstavljanje ne jemlje samo časa, ampak tudi precej stane in ponavadi tudi nič ne koristi in se ga ne želi.

Odlok pravi, da se bo pri učiteljskih imenovanjih načeloma oziralo le na sledeče:

1. na formalno usposobljenost, 2. na dokazan službeni čas, 3. na službeno porabnost in izvenslužbeno zadržanje, 4. na posebno sposobnost za kako mesto in 5. se bo oziralo pri približno enaki sposobnosti na posebne ozira vredne ozire, n. pr. da se omogoči otrokom višja izobrazba.

Takile odloki so na papirju, v resnici pa ne pridejo prav nič v poštev; saj ničesar tega deželni šolski svet n. pr. ni vpošteval pri kompetencah za nadučiteljska mesta v Globasnici, Št. Lenartu, Grabštanju, kjer je storil ravno nasprotno.

Steckenpferd- hilijnomlečnato milo

prej ko slej neutržno za racionalno oskrbo polti in lepote.
Priznanostna pisma. Po 80 h povsod.

Dogodki na Balkanu.

Vojaški nastop Rusije proti Turčiji izključen.

Dunaj, 26. avgusta. Glasom »Südsl. Kor.« je peterburški turški poslanik Turkan paša poslal svoji vladi pomirljiva poročila. O oboroženem nastopu Rusije proti Turčiji ni govora. Dunajski ruski poslanik Giers je velikemu vezirju izjavil, naj Turčija izprazni ozemlje onstran Marice izvzemši Dimotiko, ki jo mora držati radi direktne železniške zveze Carigrad—Odrin. O izpraznjenju Odrina ni bilo govora.

Rumunske čete odšle. — Dimitrijevi poslanik v Peterburgu.

Sofija, 27. avgusta. Notranji minister poroča, da so že vse rumunske čete zapustile bulgarska tla. — Za poslanika v Peterburgu bo v kratkem imenovan Dimitrijevi.

Srbsko-črnogorsko mejno vprašanje.

Belgrad, 26. avgusta. Srbska in črnogorska vlada sta se glede nove meje sporazumeli tako, da dobi Črnogora mesta Djakovico, Plevlje in Peč. V tem okviru izdelujejo v zunanjem ministrstvu podrobno določitev mej.

Kolera v Rumuniji.

Bukarešt, 26. avgusta. Med rumunskimi četami, ki so prišle iz Bulgarije, grozovito divja kolera. Uradno se poroča o 1000 smrtnih slučajih in 3000 bolnih, a listi pišejo, da so žrtve v resnici neprimerno višje. Odredbe proti kugi so docela nezadostne.

Konstantinove in Einspielerjeve slavnosti na Koroškem.

Slovenska kršč.-soc. zveza za Koroško priredi sledeče slavnosti:

Dne 7. septembra se vrši velika slavnost na **Poljan** pri Prevaljah s sledečim sporedom:

Ob pol 10. uri slovesna sv. maša in pridiga. Pridiguje č. g. Jožef Rozman, župnik v Črnečah. — Po božji službi bo shod pod milim nebom. Govori Jožef Dobernik: Konstantinov jubilej in katoliška zavest. — Popoldne ob 2. uri: Govor o Andreju Einspielerju; govori Franc Uršič, medicinec. — Po govoru igra izobraževalnega društva Peca v Možici.

Istega dne: **Konstantinova slavnost v Gospa Sveti** pri Celovcu. Cerkvni govori o Konstantinovem jubileju (č. g. Fr. Smodej).

Dne 8. septembra: Konstantinova slavnost v **Svetem mestu** pri Žvabeku. Maša in pridiga (pridiguje č. g. Janez Kogelnik, župnik na Radišah). Po božji službi shod pod milim nebom. Govori Franc Uršič: Andrej Einspieler.

Dne 8. septembra: Konstantinova slavnost v **Blačah** za Ziljsko dolino; in sicer v **Grabnu**. Spored: Ob pol 10. uri glavna božja služba s pridigo (pridiguje g. Franc Zeichen). Po božji službi javni ljudski shod. Govori dr. Lambert Ehrlich: Konstantinov in Einspielerjev jubilej.

Dne 14., ozir. 21. septembra, se vrši Konstantinova slavnost na **Višarjah** za celo Kanalsko dolino.

Naprošene so sosedne župnije, da priredijo k vsem Konstantinovim slavnostim slovesne procesije.

Konstantinov jubilej je izredne važnosti za probujo katoliške zavesti; slovenska kršč.-soc. zveza vrši torej le svojo dolžnost, ako prireja tozadevne prireditve. Obenem pa upa, da bodo našla njena prizadevanja tudi dosti odmeva v ljudstvu.

Dnevne novice in dopisi.

»Slov. Narod« in koroški Slovenci. »Slov. Narod« je povodom katoliškega shoda v Ljubljani poročal, da je liberalce silno mikalo, da bi pozdravljali skupino koroških Slovencev v manifestacijskem sprevodu, toda, pravi, ni smelo biti. Strankarska strast in sovraštvo sta pri »Slov. Narodu« torej večja kakor ljubezen do koroških Slovencev!

Velik požar v Selah pri Žrelcu. Dne 21. avgusta je v Selah pri Žrelcu v celovski okolici izbruhnil ob pol 8. uri zjutraj v hlevu posestnika Jakoba Hofstätterja pri p. d. Mačku požar. Ne ve se, kako je nastal požar. Zgorelo je vse. Tudi dva konja, šest glav goveje živine, dve svinji in več panjev čebel je poginilo v ognju. Požar se je razširil še na druga poslopja. V celem je pogorelo 25 poslopij. Orožniki so prijeli slabomunega dninarja Janeza Raka in ga izročili deželnemu sodišču, ker je osumljen požiga. Ljudje niso mogli pravočasno gasiti, ker so bili zaposleni na polju in zato se je ogenj mogel razširiti. Skupna škoda znaša 150.000 K.

Velik požar v Gospa Sveti. Dne 23. avgusta je nastal v Gospa Sveti požar. Zgorela so štiri poslopja. V nevarnosti je bila vsa vas in le napornemu delu požarnih bramb se je posrečilo ogenj omejiti. Škoda znaša 20 do 25 tisoč kron.

Samoumor. V deželni hiralnici je neki Franc Tratner izvršil samoumor s tem, da je skočil v gnojnico in utonil.

Drobne vesti. V Bosno in na Hrvatsko se je zanesla kolera. V Bosni pojenjuje, zato pa se nevarno širi na Hrvatskem. V Bošnjakih je bilo 25. avgusta 19 novih slučajev kolere, 26. pa so bili štirje novi slučajji. Gre za pravo azijsko kolero. — V Pulju se je dne 21. avgusta na strelišču pri preizkušnji nekega novega topa iz Škodove tovarne zgodila strašna nesreča. Top je imel pri zaklopu napako, vsled česar se je pri poizkusnem strelu zgodila eksplozija. Trije topniški podmojstri so bili ubiti, trije, med njimi dva civilna delavca, težko ranjeni, več drugih, med njimi inženjer Sill od Škodove tovarne, lahko ranjenih. Med težkoranjimi je predsednik mornariškega urada viceadmiral Lanjus grof Wellenberg, ki je bil na obeh nogah tako hudo ranjen, da so mu morali obe nogi odrezati in je umrl. — Na Monte Cristallo se je ubil Dunajčan Markus, ki je šel na goro brez vodnika. — Na Silberhornu v Švici se je pri nabiranju planink pred očmi svojega očeta in brata ubil 23 let stari Janez Balmer. — Volkov na zg. štajerskih planinah še niso postrelili.

Aretiran tajnik. Tajnik mestne občine Rottenmann Farner je bil zavoljo poverbe pri občini aretiran.

Bivši nadučitelj Martinjak v Ljubljani. Pred ljublj. poroto je prišel bivši koroški nadučitelj Ant. Martinjak; on in dve drugi osebi sta obtoženi, da so zavarovali pri zavarovalnici »Alianz« nekega jetičnega človeka, o katerem se je vedelo, da bo kmalu umrl, samo da bi dobili in si med sabo razdelili zavarovalnino v znesku 5000 K. Martinjak je bil obsojen na 13 mesecev težke ječe, poostrene vsako četrletje z enim postom in trdim ležiščem, vstrel se mu je pa preiskovalni zapor, tako da obsojeni ne ostane v ječi celo leto.

Toča na Štajerskem. Dne 25. t. m. okoli 5. ure popoldne je prihrumela od vzhodne strani Pohorja strašna nevihta s kot lešniki debelo točo. Dolgo je klestila najprej od severne, potem pa še od zapadne strani. Počasi se je vlekla okoli 6. ure po Dravinjski dolini naprej, pa tudi čez Slov. Bistrico v šmarnski in rogaški okraj. Škoda je veličanska.

Samostojna slovenska gimnazija v Gorici. Namesto stare gimnazije z nemškim učnim jezikom se ustanovi v Gorici popolna gimnazija s slovenskim učnim jezikom. Letos bo imela gimnazija štiri razrede in se bo vsako leto izpopolnjevala. Poleg ravnatelja bo na gimnaziji 14 definitivnih učiteljskih mest. Učni jezik bo na gimnaziji slovenski, obenem bo preskrbljeno, da se bodo dijaki naučili tudi modernih jezikov.

Grozen umor v Trstu. V nedeljo ponoči se je izvršil v Trstu grozen umor. Pred šestimi leti sta se poročila delavec državne železnice v Trstu 33letni Peter Ražen in 16letna Zoe Antonini. Prva leta sta živela srečno med seboj. Kmalu potem pa mu je žena postala nezvesta in iskala drugih ljubimcev. Zato sta šla narazen. A pred časom sta prišla zopet skupaj. Žena je nadaljevala grešno ljubezen z različnimi posvetnjaki, kar je mož dobro vedel. Zato je sklenil, da napravi konec temu grdemu življenju svoje žene. Sklenil je, da jo ubije. Minulo nedeljo je šel Ražen domov in našel v sobi ležati na postelji žensko. Misleč, da je to njegova žena, zgrabil je debel kol in neusmiljeno udaril spečo žensko po glavi in potem sprožil proti njej še pet strelcev iz samokresa. Ženska je ostala koj mrtva. Kakšna groza pa je spreletela ubijalca, ko je spoznal, da ni ubil lastne žene, marveč neko 16letno deklico. Raženova žena je namreč postrežnica v mestni bolnišnici. Ker je morala biti v nedeljo ponoči v službi, je naprosila 16letno deklico Bizjakovo, naj gre ona spat v Raženovo stanovanje, kar je tudi storila. Ražen, ki je imel tudi ponočno službo, je ženo zasledoval. Misleč, da je šla žena domov, je šel tudi on na dom in zagledal na postelji spečo žensko, o kateri je mislil, da je njegova žena. O nezvesti ženi sedaj ni ne duha ne sluha. Nihče ne ve, kam je pobegnila. Nedolžno deklico so pokopali dne 26. avgusta popoldne.

Napadalec Dojčić pred sodiščem. Napadalec barona Škrleca, Dojčić, je tožen zaradi poizkusa zahrbtnega umora, razžaljenja Veličanstva in cesarske hiše v nekem govoru v Ameriki in zavoljo kalenja javnega reda.

Velikovec. (Spričevalo.) Občinske volitve pri nas so minile. Imamo zopet za župana g. deželnega poslanca Pinteritscha (reci Pinterič), kateri je na daleč okoli znan kot gromovit heilovec in nasprotnik Slovencev, nasprotnik pa seveda ni slovenskih grošev, ki prihajajo iz Kranjskega. Primorskega, sploh iz južnih dežel. Večina obrtnikov ni zadovoljna z novim županom, torej njegovi lastni pristaši niso z njim zadovoljni. In kaj je temu vzrok? Deželna vlada je kupila za kmetijsko šolo eno posestvo (Goldbrunnhof) od g. Kollrossa, kjer se bode pričela praktična kmetijska šola. Marsikateri rokodelski mojster se je veselil, češ, bodem vsaj tudi jaz dobil delo tam. Toda poglejte, skoraj po večini vsa dela so dobili tujci, kakor ključavničarska in mizararska Celovčani. Ali bodo ti napravili zastonj? Ali se to pravi podpirati domače obrtnike? In naš dež. poslanec Pinteritsch je s tem zadovoljen? Ali je morda dolžnost deželnega poslanca, podpirati tuje obrtnike, ne pa onih, od katerih je bil izvoljen? Kako vam bi bil marsikdo hvaležen, če bi sto-

pili k deželni vladi ter rekli, mi imamo tudi v Velikovcu sposobne rokodelce. Dajmo jim delo, da bode vsaj denar ostal zopet v Velikovcu. Eden onih mojstrov, ki je tudi prošil za delo, mi je rekel: »So geht es in Völkermarkt; von meiner eigenen Partei bekomme ich keine Arbeit, von den verworfenen Slovenen aber immer.« (Tako gre v Velikovcu; od moje lastne stranke ne dobim nobenega dela, od zavrženih Slovencev pa zmiraj.) Neki odlični Velikovčan, Nemeč, pa je rekel: »Če pride vzhodna železnica, tudi v sedmih letih ne zvozi neumnosti gotovih Velikovčanov stran, akoravno bi druge vožnje ne imela.« Res lepo spričevalo za »deutsche Draustadt« (nemško mesto ob Dravi).

Brnca. V nedeljo, t. j. 31. avgusta, uprizore naši fantje in dekleta prelepo narodno igro »Deseti brat«, in sicer na običajnem prostoru v Zmetičah pri g. Fr. Mertelnu—Ojcu. Začetek je ob 7. uri zvečer. Cene prostorom so kakor po navadi. Čisti dobiček pa je namenjen revnim slovenskim visokošolcem na Dunaju. »Desetega brata« je spisal Josip Jurčič po resničnem življenju, zato je vredno, da si ga vsakdo ogleda. Prihitite v obilnem številu!

Djekše. Na katoliški shod v Ljubljano je šlo od nas deset udeležencev. Gotovo ni imela nobena župnija tam tako imenitnih zastopnikov kakor ravno naše visoke Djekše. Bili so to Prošt in Župnik z Mežnarjem ter Kralj. Škof in Cesar (Kaiser) sta se v nedeljo pri Krčmarju kesala, da nista šla zraven.

Žitaravas. (Pogreb.) V sredo, 20. avgusta, smo ob obilni udeležbi ljudstva spremljali k zadnjemu počitku Kuratovo mater. Trpeli so neznosno v svoji bolezn. Bog daj rajni materi večni mir in pokoj!

Bistrica v Rožu. S samokresom je ustrelil gostilničar na Poljani na svojo deklo. Zadeta je bila v roko.

Rudokopi na Sv. Uršuli. (Shod Jugoslovanske strokovne zveze koroško-štajerskega okrožja.) Med štajerskimi novicami v »Slovincu« se je skrivalo tudi poročilo o navedenem shodu dne 24. avgusta t. l. Kot govornika sta bila navedena g. Zajec, vodja koroško-štajerskega okrožja, in g. dr. Veble iz Celja. Zadnjega žalibog ni bilo; prišel je le g. Zajec z rudokopi iz Trbovelj, ki so zavoljo svojih uniform jako imponirali. Shod se je vršil po opraviilu pri »spodnji uti« pod milim nebom. Krasnega nastopa g. govornika se je vse veselilo. Sprva je kar najprisrčneje pozdravil pričujoče Korošce ter se spomnil tudi slovenskega katoliškega ljudstva, zborujočega v beli Ljubljani. V svojem temeljitem govoru je spodbujal delavce in kmete k vztrajnemu boju proti kartelistom in borznim judom, ki s svojimi manevri povzročujejo sedanjo draginjo. Posameznik pa nima dovolj moči, si izvojevati svoje pravice popolnoma na svojo pest. Socialna demokracija ne nudi delavcu nič, kar dokazuje dejstvo, da se stanje delavstva kljub dolgoletnemu obstoju čisto nič ni izboljšalo, ampak povsem gotovo le poslabšalo. Sama beseda ne da kruha, pač pa dejanje. Apeliram na slovenske poslance, združene v Slov. Ljudski Stranki, da delavstvu izvojujejo svoje pravice, da dokažejo svetu, da gosposke zbornice, tega trota v panju naše države, ni treba. Jugoslovanska strok. zveza, ta si je stavila cilj, pomagati nižjim slojem in nuditi delavcu kruha, za katerim stremi že leta in leta. Večkrat je govornik med svojimi izvajanjmi opozoril na dejstvo, da sta le edinst in skupnost zmožni sploh kaj doseči, kar bi se posamezniku ne posrečilo. K besedi se je nato oglasil kmet Slamnik iz Starega trga, ki je dokazal, da slika brez primernega okvirja še ni popolna; zato mora imeti Jugoslovanska strokovna zveza svoj okvir, s katerim bodi spojena, ta okvir naj bode — vera. Vsi smo se čudili, da je tekla beseda navadnemu kmetu tako gladko. Ker g. dr. Vebleta ni bilo, je zaključil shod in se zahvalil vsem navzočim za njih prijaznost, da so prisostvovali zborovanju. Opozarjamo delavstvo, da je gospod Zajec sam rudokop in da so mu delavske razmere zato popolnoma znane. Delavstva iz Koroškega je bilo premalo, vzrok bo pač dejstvo, da mi bil ta shod naznanjen v »Miru«. V imenu vseh Korošcev se zahvaljujejo vsi, ki so prisostvovali govorom, za

pozdrave štajerskih bratov iz Trbovelj, ter obenem izražajo željo, da bi tega spretnega govornika videli enkrat v svoji sredi, kajti tudi na Koroškem je ta organizacija nujno potrebna.

Feračica pri Sinčevsi. (Ogenj.) Velike Gospojnice dopoldne ob kakih enajstih je začelo goret v podnožju vasi pri p. d. Pavlenu, bivši gostilni. Zažgala je otročad v senu na parni, iščoča z žveplenkami za mladimi mačicami. Nezaslišana lahkomišljenost! Neodpustljiva nepazljivost nad počenjanjem otrok! Ogenj se je po sosedih in gasilcih iz Sinčevasi po trudapolnem naporu omejil, v nevarnosti pa je bila že vsa vas. Kakor se sliši, ostane ponosrečenemu posestniku škoda do polovice pri zavarovalnini nepokrita. Otroci, ki gledajo in poslušajo dan na dan le slabe zglede, ne bodo nikdar nič prida učinili. Slabi so časi, a čase si delamo in pripravljamo tudi sami . . .!

Gorenče. Proti članku, ki ga je objavila lutrovska »Bauernzeitung« dne 22. avgusta, in lažnjivi »Štajerc« dne 24. avgusta, šte. 34., odgovarjam sledeče: Dne 5. avgusta je bil pri tukajšnji podružnici Št. Radigundi napovedan pogreb rajnega Gregorja Ruša ob 9. uri dopoldne s sv. mašo. Podpisani sem čakal čez četrt na 10. uro; pogreba ni bilo, akoravno je samo četrt ure od dotične hiše do cerkve; tedaj sem maševal in proti koncu maše so prišli s pogrebom in bili silno nezadovoljni. Posebno se je odlikoval neki tukajšnji kmet, ki je glasno govoril iz zakristije v cerkev silno razžaljive besede (zdaj jih je že prekal), ki so jih tri priče slišale; proti temu sem vložil tožbo zaradi »motenja vere« na c. kr. sodnijo, ki je zadevo poslala c. kr. žandarmeriji na Rudo zastran preiskave. To je izvedel dopisnik »Bauernzeitunge«, ki je bržkone stražmojster Wassermann v Labudu, in se huduje, da sem jaz kriv, da se je dotični mož tako daleč izpozabil, ker nisem čakal na pogreb. — Res je, da bi mogel čakati, — a čakal bi do 10. ure ali četrt na 11. uro, torej tri ure, cesar pa zaradi bolehnosti nisem dolžan storiti, posebno ker bi moral pri vseh nadaljnjih pogrebi in porokah čakati. Več odličnih duhovnikov mi je pravdalo, da sem se držal določene ure; tudi ni res, da mi je bila maša poprej plačana, ampak deset dni potem. Na druge psovke in groznje »Štajerca« ne odgovarjam, saj imenuje sploh duhovnike farje in črnuhe, ki, kar revnim kmetom črvi in toča ne uničijo, to da farji požrejo. Tisti slavospev na cesarja Jožefa II., ki je »zlomil farško oblast«, in druge zgodovinske popačene stvari o inkviziciji in copernicah je pa itak »Štajerčeva« stara reč — za neumne ljudi. Že davno je rekel neki rimski pesnik: »Calumniare audacter, semper aliquid haeret.« (Predrzo obrekuj — vedno nekaj obvisi.) Franc Mikula, provizor.

Glasnik Slov. kršč. socialne zveze.

Društvena naznanila.

Billčovs. V nedeljo, dne 31. avgusta t. l., ima društvo »Zilka« svoj mesečni shod v gostilni pri Miklavžu. Pridite v obilnem številu, bo jako zanimivo!

Globasnica. Tukajšnje izobraževalno društvo priredi v nedeljo, dne 7. septembra, pri Šoštarju v Globasnici igro »Roza Jelodvorska«. Pred igro govor. Vstopnina: Sedeži 40 h, stojišča 20 h. Udje plačajo polovico.

Šmihel nad Pliberkom. Slovensko katoliško izobraževalno društvo priredi zborovanje v nedeljo, dne 7. kimovca, v stari šoli, točno ob pol 3. uri popoldne, poučen govor in igro »Turški križ«. Igrali bodo pliberški igralci. — Odbor.

»Deseti brat«. Kdor hoče videti »Desetega brata«, naj pride na Angelsko nedeljo v Zmetiče pri Brnci; tam ga bodo predstavljali brnški fantje in dekleta, ki so znani kot dobri igralci. Po igri, ki se začne ob sedmih zvečer, bo pa še svobodna zabava in ples.

Kupujte pri tvrdkah, ki inserirajo v „Miru“!

Cerkvene vesti.

Prezentiran je na župnijo Št. Jurij na Strmecu č. g. kaplan Mörtl v Svečah.

Sodaliteta presv. Srca Jezusovega za dekanije Beljak, Šmohor in Trbiž ima svoj sestanek v sredo, dne 3. kimovca t. l., ob pol 2. uri popoldne v župnišču na Peravi v Beljaku.

Gospodarske stvari.

Mlekarstvo.

(Piše Fr. Krištof, živinorejski inštruktor.)

(Dalje.)

Sestava mleka.

Naši gospodinji ne zadostuje, ako ve, kako vpliva dobra ali slaba krma, kakšen je vpliv paše, svetlega hleva, snage in pravilne molže na pridobitev zdravega mleka; spoznati mora tudi sestavo mleka, da ji bude mogoče mleko v gospodinjstvu pravilno izrabljati, izdelovati iz njega okusne in trpežne izdelke ter ga varovati, da se ne bode pokvarilo.

Gospodinja, ki pozna sestavo in vso vsebino mleka, bo gledala na največjo snago ne le pri molži, ampak tudi pri posodi in shrambah. Hitro po molži bode mleko odstranila iz hleva, je precedila in shranila v pomito posodo v hladne prostore.

Tudi s pinjenjem bode imela več veselja; zato bo z mlekom in smetano pravilno ravnala, ker ve, da je mleko izpostavljeno posebno v vročih dneh raznim nevarnostim. Po pravilnem ravnanju z mlekom in smetano bode pinjenje le za zabavo, ne pa pokoro, kakor se izražajo nekatere gospodinje, ki življenja v mleku ne poznajo. Natančno po določenem času, kakor je potrebno, in pravilno s popolno gotovostjo bode lahko določila naprej čas in množino mleka, ki se bode vpinilo. Ko odpre pinjo, ji pride nasproti lep vonj in živa barva vpinjenega masla, kar jo mora gotovo razveseliti. Prijeten okus masla pa še pomnoži njeno veselje in pospeši prodajo istega.

Ali ni to prijetno, ako ve, koliko časa potrebuje za pinjenje, koliko za sirjenje. Vse delo ima lepo razdeljeno, in le tako je v gospodinjstvu mogoč gotov red. Gospodinja ima tako v rokah vajeti, s katerimi vodi svoje gospodinjstvo.

Vajeti mlekarstva pa so znanje sestave in življenja v mleku, katero mora poznati, ako hoče uspešno delovati v mlekarstvu in izdelovati le fine izdelke.

Mleko je tekočina, ki se prideluje v mlečnih žlezah vimena krav, koz in ovac, kadar so dosegle spolno starost in porodile mladička.

Mleko je od narave namenjeno le mladičkom toliko časa, dokler ne morejo uživati in prebavljati navadne hrane.

V sebi ima vse tiste snovi, katere potrebuje žival v prvi mladosti za svoj življenjski obstoj, rast kosti, mesa, tolišče ter za tvorbo živalske toplote.

Ako bi mleko dalje časa kuhali, bi vsa voda izpuhtela in ostala bi neka suha, maži podobna bela tvarina. To nas uči, da obstoji mleko iz dveh glavnih delov, in sicer iz vode in suhih snovi.

V normalno sestavljenem mleku je 87,5% vode in 12,5% suhih snovi.

Mleko ima razen 87,5% vode, 3,5% toliščobe, 2,8% sirnine in suhe snovi: 0,7% beljakovine, 4,75% mlečnega sladkorja, 0,75% raznih soli.

Poleg navedenih snovi so v mleku v majhnih množinah tudi še glivice ali bakterije, plini in strupi.

Vsaka posamezna snov ima svoj poseben pomen v mleku. Kakor je voda potrebna v različne svrhe, ravnotako je maščoba ena najvažnejših snovi v mleku, ker se iz nje izdeluje sirovo maslo. Iz sirnine izdelujemo sir. Beljakovina je važna redilna snov, mlečni sladkor naredi mleku dober okus in je redilen. V mlečnih solih je nekaj soli, apna in fosforove kisline.

Vse snovi v mleku so jako važne, zato je potrebno, da si vsako teh snovi matančneje ogledamo.

Somišljeniki! Zahtevajte v gostilnah računsko listke „Slovenske Straže“! Naročajo se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

Raznoterosti.

Milijonar — mornar. Mornarica Združenih držav ima posebnost — priprostega mornarja, ki je milijonar. Je to 21letni John King Samuels. Pred štirimi leti je vstopil kot prostovoljec v mornarico in preden so potekla leta njegove službe, je dobil poročilo, da je podedoval deset milijonov dolarjev. Srečni dedič je stopil v »civil« in dvignil svojo dedščino. Toda čez 30 dni se je John King Samuels zopet zglasil k mornarici za nadaljna štiri leta. Nehvaležnemu milijonarju ni ugajalo praznično življenje »v civilu« in je raje pustil svoje milijone ter bo še nadalje služil za par dolarjev mesečno na ladji.

Ostanki razbitega »Titanica«. Angleški listi poročajo iz Newyorka: Kapitan nekega parnika, ki je priplul v Newyork, poroča da je videl na kraju, kjer se je »Titanic« potopil, ostanke ladje, in sicer prednji del. Ladja tiči na skali, ki je dozdej še niso poznali. Mogoče je torej, da se je »Titanic« zato potopil, ker je na skalo zadel.

Strašen zločin blaznega Japonca. Iz San Francisca se poroča, da je zblaznel bivši japonski stotnik Sakes Jotuman, ki se je pred Port Arturjem odlikoval in je v blaznosti izvedel harakiri (preparanje trebuh) na svoji ženi, treh sinovih in na sebi. Sakes Jotuman je živel v domišljiji, da ga Rusi zasledujejo.

Naravno negovanje las. K boleznim, ki povzročajo izpadanje las in plešo, spada pod imenom Seborrhoja sicca (suh lojev tok) znano vnetje kože na glavi. Vneta koža odluči mnogo luskin, ki se z obilno maščobo na glavi tudi vnetih maščobnih žlez zberejo v več ali manj suho maso. Kemična industrija je napravila celo vrsto sredstev za odpravljanje prhljajev. Izmed teh stopa vedno bolj v ospredje že mnogo let preizkušeno, iz kemično popolnoma neškodljivih substanc sestavljeno sredstvo za negovanje las „Shampoo s črno glavo“. Če se ga na teden 1—2krat in trajno rabi, pospeši fiziološko delovanje las in jamči vsled izborne čistilne sposobnosti in kosmetičnega učinka za suhe in vendar bliščeče lase brez prhljajev. Pri nakupu je pa treba posebno naglašati zahtevo „Shampoo s črno glavo“, da se dobi pristni originalni izdelek. Sicer se dobiva ta originalni izdelek v vseh prodajalnah tudi s terom in rumenjakovimi in malinovimi dodatki.

Henrik Zadnikar
izdelovalec cerkvenih posod
v Ljubljani, Sv. Petra cesta 13

se priporoča čč. duhovščini za napravo
monštranc, kelihov, ciborijev,
svečilk, svečnikov
in pozlačenih lestencev.

Tudi se stare cerkvene posode po najnižji ceni nanovo posrebrijo, oziroma pozlatijo.

Prosim

samo

PALMA

podpetnik!

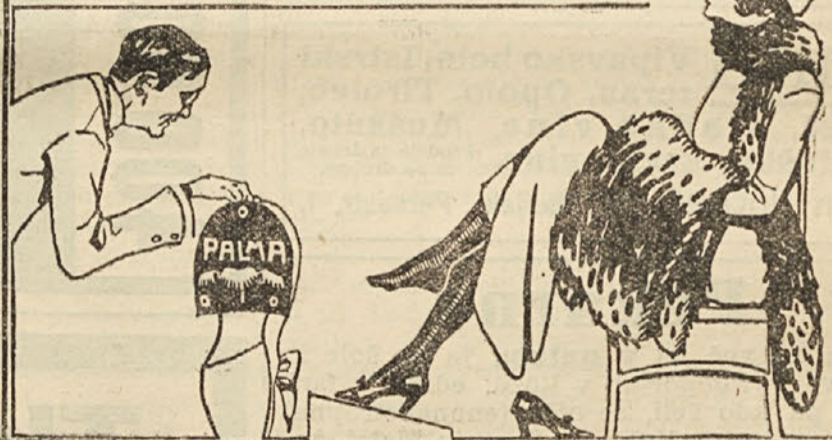
ki je

najtrpežnejši

izmed

vseh.

PALMA

Edino slovensko narodno trgovsko-obrtno podjetje

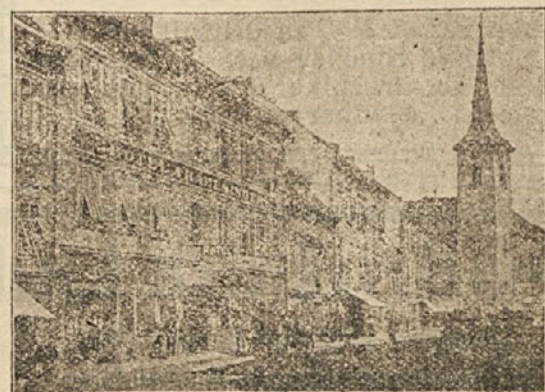
Hotel Trabesinger

v Celovcu, Velikovaška cesta št. 5.

Podpisana voditeljica hotela **Trabesinger** se vljudno priporoča vsem velenjenim slovenskim in slovanskim gostom-potnikom, ki prenočujejo ali za več časa ostanejo v Celovcu. V hotelu se dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni; nudi se izborna kuhinja in zajamčeno pristna in dobra vina iz Slovenskih goric. Na razpolago je tudi kegljišče poleg senčnatega vrta, pozimi toplo zakurjeno. V hotelu **Trabesinger** dobite vsak dan, posebno pa ob sredah zvečer, prijetno slovensko družbo. V poletnem času pričakuje na kolodvoru gostov domači omnibus. Slovenski potniki in rodoljubi, ustavljajte se samo v edini slovenski gostilni »Hotel Trabesinger« v Celovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.

Za mnogobrojen obisk se priporoča voditeljica hotela

Alojzija Leon.

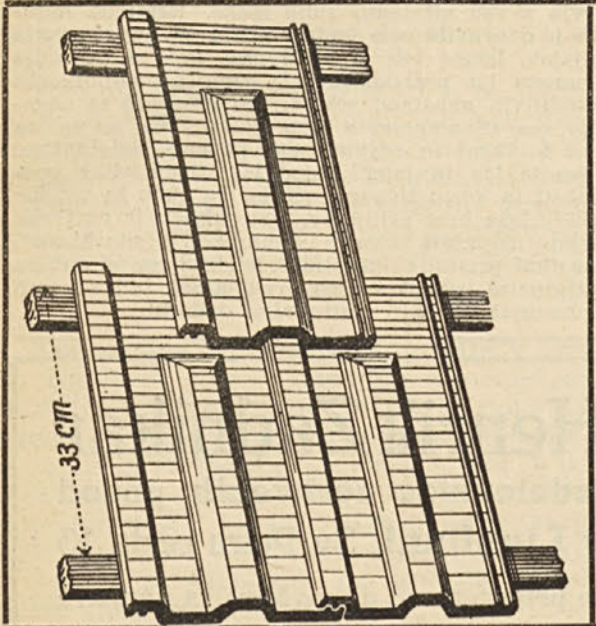

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

uraduje vsak dan, izvemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

F. P. Vidic & Komp., Ljubljana

tovarna zarezanih strešnikov ponudi v vsaki poljubni množini dvojno zarezani

strešnik-zakrivač

❖ s poševno obrezo in priveznim nastavkom ❖

Brez odprtih navzgor! Streha popolnoma varna pred nevihtami!

: Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanosti. :

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis. Spretni zastopniki se sprejmejo.

Slovenske občine in slovenska društva!
Spominjajte se v svojih proračunih „Slo-
venske Straže“!

! 500 kron !

Vam plačam, če moj
uničevalec korenin „**Ria-balzam**“
ne odstrani brez bolečin Vaših kurjih oces, bradavic,
trde kože v 3 dneh. Cena lončku z jamčujočim pi-
smom 1 K. Kerneny, Košice (Kaschau), I., poštni pre-
dal (12/829) Ogrsko.

VINO Vipavsko belo, Istrski
teran, Opolo, Tirolec,
rdeč, sladka vina, Muškato,
Refoško, krvna vina. Prodaja na debelo
in na drobno.

IVAN HOCHMÜLLER, Beljak, Peraustr. 1.

Pekarna

se da na več let v najem, je tik šole in
cerkve v Podgorjah v Rožu, edina v fari.
Ako pa kdo želi, se hiša (enonadstropna)
tudi proda. — Več pove lastnik Matej An-
tonič na Reki, p. št. Jakob v Rožu, Koroško.

U zalogi Družbe sv. Mohorja v Celovcu

je nanovo izšla knjiga:

Razlaganje cerkvenega leta
(Slovenski Goffine).

Priredil msgr. Valentin Podgorc.
Mehko vez. K 4.—, za družnike K 3.—,
po pošti 40 vinarjev več. — Trdo vez.
K 5.40, za družnike K 4.—, po pošti
40 vinarjev več.

Važen oglas „Slovenske Straže“. Čitajte! Čitajte!

V današnjih težavnih razmerah zamorete obogateti le s srečko!

Turška srečka

400.000

je v to svrhu prva in najpriporočljivejša srečka
ker ima šest žrebanj vsako leto,
ker znašajo glavni dobitki vsako leto 400.000, 400.000, 400.000, 200.000,
200.000, 200.000 zlatih frankov.
ker vsaka srečka mora zadeti najmanj 400 frankov,
ker je tedaj zanjo izdan denar varno naložen kot v hranilnici,
ker igra še dolgo vrsto let in obdrži kupec po izplačilu kupnine
trajno igralno pravico brez vsakega nadaljnega vplačevanja,
ker znaša mesečni obrok samo 4 krone 75 vinarjev, in
ker zadobi kupec že po vplačilu prvega obroka izključno igralno pravico.

POZOR! Prihodnje žrebanje se vrši dne 1. oktobra 1913!

1 turška srečka in 1 srečka italijanskega rdečega križa z 10 žrebanji vsako leto na mesečne obroke po samo 6 K.
Pojasnila daje in naročila sprejema za „Slovensko Stražo“ g. Valentin
Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg št. 19.

Sprejmejo se marljivi sotrudniki pod ugodnimi pogoji.

Thomasova žindra

Zvezdna znamka se za jesensko setev uporablja z najboljšim
uspehom na vsake vrste zemlji. Čim težja je zemlja, tem prej
in močnejše naj se raztrosi Thomasova žindra. Zajam-
čeno čisto izborno Thomasovo žindro ZVEZDNA
ZNAMKA odpošiljamo v plombiranih vre-
čah z našo varstveno znamko. Do-
biva se v vseh na naših le-
pakih zaznamovanih
prodajalnah.

Tovarne Thomasovega fosfata

Z. Z. O. Z.

Oe. II. 200.

Berolin W.

Pred slabo robo svarimo!

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavnica K 8.000.000.

Rezervni fondii okroglo K 1.000.000.—.

Denarne vloge na
knjižice se obre-
stujejo po

4 3/4 %

od dneva vloge
do dneva vzdiga.
Rentni davek
plača banka sama.

Kolodvorska cesta 27, v lastni hiši.

Zamenjuje in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in
vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje — Zavaruje srečke
proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.
Eskompt in incasso menic. Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spiljetu, Trstu,
Sarajevu, Gorici, Celju in ekspozitura v Gradežu.

Denarne vloge v tekočem računu obrestujejo se:

proti 30 dnevni
odpovedi po 5 %

proti 60 dnevni
odpovedi po 5 1/2 %